

«Святий Боже»); використання етнохарактерного голосоведення (унісо-ни, паралельні квінти, терцові втори); типові інтонаційні «кліше» (думна поспівка в № 10 «Святий Боже»; по-веделівськи щемлива пісенно-романсова інтонація в № 8 «У царстві Твоім») — все це закорінює вислів автора в національній церковно-музичній традиції, робить мову Л. Дичко активно діалогічною з різними пластами української хорової культури.

Правда, часта зміна «стильових моделей» (№ 7 «Єдинородний Сине» — «необарочна» fuga, № 8 «У царстві Твоім» — стилізація побутової пісні-романсу, початок № 10 «Святий Боже» — думна «заплачка»), неприродна жанровість, скерцозність у № 4 «Слава Отцю і Сину», вибухова сонористика в № 5 «Що створив» надають Літургії більш концертно-екстравертивного характеру. Потужна «кінетична енергія», прихована в сучасних засобах письма, часто порушує молитовний стан осяяння-заглиблення, так властивий музиці національного культу (цілком відповідними поважності Служби є № 6 «Нехай царствує» та № 9 «Прийдіте, поклонімося» — пастельна сонорика гармонії яких розвиває «містичну» красу затримань гармонії Березовського, Стеценка, Леонтовича).

Попри можливі прорахунки авторів сучасної духовної музики — найдискусійнішим видається запропонований ними ступінь новизни мовних засобів у їх відповідності характеру богослуження — важливим є момент подолання стильової вторинності сакральної музики, повернення духовної творчості українських композиторів до основного руслу музичного семіозу. Це може призвести до колосального оновлення і збагачення усіх складових національної музичної мови внаслідок актуалізації тезауруса етнохарактерних засобів сакрального письма. На цій основі цілком можливим є вихід у новий вимір своєрідності музичного комунікату, а значить — неповторності та нововіднайденості актуальності української музики в європейському контексті.

Ігор ЧЕРВІНСЬКИЙ (Львів)

«ВІЗАНТІЙСЬКИЙ ХОР» МИРОСЛАВА АНТОНОВИЧА ТА ЙОГО ДИСКОГРАФІЯ

50 років тому (1951) в голландському місті Утрехті український диригент і музиколог Мирослав Антонович створив чоловічий під промовистою назвою «Візантійський хор», якому судилося зайняти важливе місце в культурній місії української літургійної та світської музики у Західному світі. У другій половині ХХ століття «Візантійський хор» продовжив ту справу, яку в першій половині століття провадив Олександр Кошиць зі своєю знаменитою *Республіканською Капелою*. Та феномен хору полягав у тому, що серед співаків не було жодного українця, а лише самі голландці.

Основними джерелами до вивчення «Візантійського хору» Мирослава Антоновича є його автобіографічні матеріали, спогади, авторський щоденник за 1951–1961 роки, упорядковані авторизованим машинописом із численними нотатками та доповненнями, багатьма рецензіями різними мовами світу, а також фотографії, афіші, дипломи, нагороди і відзнаки, листування з офіційними особами, які дбайливо зберіг Маестро. Цінним також є нотна бібліотека «Візантійського хору» та солідний комплект звукозаписів, починаючи від малоформатної платівки, і до компакт-дисків — усього 14 окремих грамплатівок і дисків. 2000 року більшість з цих матеріалів надрукував Олег Долгий¹. Восени 2001 року більшість архівних матеріалів «Візантійського хору» М. Антонович передав на зберігання до Львівської Богословської Академії.

Народився Мирослав Антонович 1 березня 1917 року на Бойківщині в містечку Долині. Там він навчався у початковій школі і розпочав свою творчу діяльність. На початку 30-х років один випадок змусив

¹ З піснею по світі. Спогади Мирослава Антоновича, Київ 2000, 325 с. Прикрим непорозумінням у виданні цієї книжки є те, що її упорядник — Олег Долгий — чомусь названий автором спогадів М. Антоновича.

молодого хлопця стати з батуютою перед хором, що й визначило його подальшу професійну долю².

Улітку 1933 року М. Антонович вступає до Філії української державної гімназії у Львові. Співав у хорі Малої Духовної семінарії під проводом видатного Дмитра Котка, про якого згадує у своїх спогадах із особливою повагою: «Дмитро Котко як диригент хору зробив на мене велике враження: високий і стрункий, подовгасте обличчя з класичними рисами, буйна чуприна, що саме починала припорошуватися сивиною, пронизливий погляд темних очей, невеликі, ніби нарисовані вправною рукою вусики – все це привертало до себе увагу. Співати в шкільному хорі Дм. Котка мало для мене й моїх товаришів велике і подвійне значення: ми пізнавали незнаний нам репертуар і побачили новий для нас спосіб диригування й виконання творів, особливо літургичних співів»³.

З особливим почуттям поваги і захоплення згадує М. Антонович митрополита Андрея Шептицького. Він згадує: «Пригадую, як 12 грудня в «навечеріє» празника св. Андрея, в сутінках холодного вечора ректор, настоятель й питомці Малої Духовної семінарії, а в тому числі й хор під керівництвом Дмитра Котка, в піднесеному настрої йшли вулицями древнього українського міста в напрямі Святоюрської гори. Пригадую, коли ми пройшли святоюрське подвір'я, зупинилися перед митрополичою палатою, як відчинилися двері й поважний монах з довгою бородою впустив нас до палати й проводив на перший поверх до зали прийнять. Дмитро Котко мовчки уставляв своїх співаків, піддаючи при тому тон. Як тільки у дверях появилася могутня постать великого митрополита, що прибитий недугою лежав на своєму пересувному ложі, хор заспівав йому привітальну пісню. Сивоглавий князь української церкви дякував за привітання й промовив до нас своїм, немов «не от світа сего», монотонним голосом. Дивлячись на нього й слухаючи його слів, дійсність перепліталася з уявою й на мить годі було збагнути, чи перед нами оживлена постать Саваофа, розмальована у високій копулі церкви, чи біблійний Мойсей, чи прикутий до скелі Прометей... Але перед нами був живий український владика, митрополит Андрей»⁴.

Ці великі дві постаті минувшини справили на М. Антоновича велике враження, як на нього самого, так і на його подальшу творчу діяльність. Саме вони додали йому любові і наснаги до Бога, до рідного краю та його пісні.

² М. Антонович. Автобіографія, *Musica sacra. Збірник статей з історії української церковної музики*, Львів 1997, с. 245.

³ М. Антонович. Дмитро Котко у Малій Духовній семінарії у Львові, *Бібліографія українознавства*. Вип. 2: Бібліографія і джерела музикознавства, Львів 1994, с. 47–48.

⁴ Там само, с. 51–52.

По закінченні гімназії М. Антонович вступає до Львівського університету на музикознавство і одночасно навчається на вокальному відділі Вищого Музичного інституту ім. М. Лисенка. У 1939–41 рр. навчався у Львівській державній консерваторії за фахом сольний спів та музикознавство. Після завершення навчання співав на оперних сценах Австрії, Німеччини і Польщі.

Після Другої світової війни Мирослав Антонович опинився на Заході. У 1948–1950 рр. він керував хором питомців української греко-католицької семінарії в Кулемборзі (Голландія). Поновлює навчання на музикознавчому факультеті в Утрехтському університеті, вивчає творчість Жоскіна де Пре, одного з найяскравіших представників франко-фламандської школи епохи Відродження, а 1951 року успішно захищає докторську працю на цю тему. У цьому ж році він організовує свій славнозвісний «Візантійський хор».

Передісторією виникнення «Візантійського хору» була Українська Богословська Семінарія в Кулемборзі з хором її питомців. Хоч семінарія проіснувала коротко, але місцеві жителі швидко звикли до недільних відправ за участю хору теологів. Після закриття семінарії виникла думка зберегти традицію церковного співу в українському обряді⁵. 24 січня 1951 році, за ініціативою і підтримкою президента Апостоляту З'єдинення, М. Антонович подає оголошення до місцевих газет про набір нового складу хору і запрошує усіх охочих співати. І вже через місяць розпочав свою діяльність «Візантійський хор».

Назва хору не є випадковою і має глибший підтекст: «Офіційно хор носить назву «Візантійського хору», походить ця назва від цього що, фінансують існування диригента голландські церковні чинники, які зацікавленні в плеканні візантійського обряду в рамках Католицької Церкви», — так писав про це журнал «Екран» у 1975 році⁶. Тож «Візантійський хор» М. Антоновича одразу з часу заснування виявив себе як унікальне мистецьке явище. Усі співаки цього хору були голландцями, які не розуміли жодного слова по-українськи. У них було одне — велике бажання співати по-українськи і славити Всевишнього.

Із заснуванням хору виник цілий ряд проблем. Головним аргументом противників і скептиків було те, що голландці ніколи не зможуть співати, як слов'яни. Була також серйозна проблема з голосами: багато з хористів не вміли співати своїм природним голосом. М. Антонович пише, що цей період був для нього не тільки пробою голосів, але й пробою нервів. Перед випробовуванням кожного нового кандидата

⁵ М. Антонович. Щоденник (1951–1961), авторизований машинопис, с. 2.

⁶ Екран (Чикаго), 1975, травень-червень, ч. 81–82, с. 2–17.

проблискували надії, але після проби вони найчастіше згасали. Тож перед маестро постало завдання вокального виховання своїх хористів, з яким він блискуче дав собі раду. Щоб подолати мовний бар'єр в засвоєнні українського репертуару М. Антонович став підтекстовувати українські хорові композиції голландською абеткою. Насамперед це була Служба Божа, а також обробки українських народних пісень. І вже після трьох місяців праці з хором відбувся його перший виступ — 22 червня 1951 року у каплиці святого Антонія в Утрехті.

Цікавим є факт з того часу, який пізніше згадує М. Антонович: «Після закінчення Служби, коли наш хор виходив із каплиці до мене підійшов у чорній монашій рясі братчик, що працював у шпиталі й дискретно всунув мені в руку пачку папіросів і сказав: «Дайте це своїм бідним русинам за їх прекрасний і зворушливий спів. Так вміють співати тільки слав'яни»⁷.

З кожним роком репертуар хору розширювався. Почали виконувати твори таких відомих українських композиторів, як Дмитра Бортнянського, Михайла Вербицького, Миколи Лисенка та інших. М. Антонович робить цілий ряд власних обробок творів, серед яких варто відзначити «О тобі радується», «Днесь поюще». Вивчає колядки, а також Воскресну Утреню, де «Христос Воскрес» опрацьовано грецькою, церковнослов'янською й українською мовами. Вживає не тільки галицькі напиви, але й київські. До репертуару хору були включені воскресні тропарі в обробці З. Лиська, про які він ще й до того написав і опублікував наукову розвідку⁸.

Доповнює обробками українських народних пісень: «Коломийки» А. Гнатишина, «Дзони» Д. Котка, «Ой хмелю, мій хмелю», «На городі верба рясна», «За річкою, за Дунаєм» в різних обробках та власних.

«Візантійський хор» швидко здобуває популярність і його запрошують з виступами як на церковні служби, так і концертні виступи, виступав по місцевому радіо, зокрема з різдвяними колядками. 1959 року хор уперше побував у Римі, де відбув богослуження в Українській Малій Семінарії. Потім була відправлена торжественна Літургія, яку очолював папа і на якій були присутні вісім українських владик і чотири священики.

Підсумовуючи діяльність хору за перші 10 років, М. Антонович писав у своєму щоденнику, що хор мав понад 400 виступів⁹, що свідчить про його відповідний вишкіл та популярність.

⁷ М. Антонович. Щоденник, с. 8.

⁸ Там само, с. 214.

⁹ Там само, с. 339.

З нагоди двадцятиліття «Візантійського хору» у США опубліковано спеціальний випуск журналу «Екран», який видавав рідний брат Мирослава — Адам Антонович. Тут опубліковано біографію Мирослава Антоновича, історію хору, подано цілий ряд фотографій з різних концертів та виступів. Опубліковано також схвальні рецензії Павла Маценка і Юрія Луціва.

За час 40-літньої праці під батугою М. Антоновича «Візантійський хор» з Утрехту дав понад 1250 виступів. Виступав, окрім Голландії, також в Англії, Франції, Німеччині, Італії, Бельгії, Люксембурзі, США та Канаді, а в останнє десятиліття, врешті, у рідній Україні.

Ось перелік найвизначніших виступів хору:

1955 — концерт в голландському посольстві в Парижі, за яким у наступні роки слідували різні концерти й Літургії у паризьких концертних залах, церквах і на радіо.

1959 — Служба Божа в церкві св. Петра в Римі, та концерт на римському Капітолію. Про цю подорож Мирослав Антонович уклав окремі спогади¹⁰.

1961 — Воскресна Утреня й Літургія у лондонській катедрі Вестмінстерського аббатства, концерт з симфонічним оркестром в Утрехті: хор і оркестр під проводом М. Антоновича виконали фрагменти з опери «Тарас Бульба» М. Лисенка, «Каменярі» С. Людкевича та «Пролог» до Франкової поеми Мойсей, написаний самим М. Антоновичем.

1975 — перша подорож до США й Канади.

1981 — концертні виступи в Англії.

1986 — Українська Літургія за участю «Візантійського хору» на голландському телебаченні.

1988 — Воскресна Утреня та Архиерейська Літургія за участю «Візантійського хору» у м. Мурі (Швейцарія) з нагоди 1000-ліття хрещення України-Руси, 27 травня — спільний виступ з українськими хорами Англії, США та Канади у Лондоні в королівському Алберт-Голі з нагоди 1000-ліття хрещення України-Руси, 8–12 липня виступи у Римі в базиліці св. Петра, в українському соборі св. Софії та в залі папи Павла VI у Ватикані з нагоди 1000-ліття хрещення Руси-України.

1990 — перша концертна подорож по Україні (Львів, Дрогобич, Київ).

1991 — Урочистий концерт з нагоди 40-річчя «Візантійського Хору».

Характерною рисою цих виступів було те, що хор майже завжди співав «Амінь», «Буди імя Господне», а вже потім інші твори.

«Візантійський хор» під орудою М. Антоновича здійснив цілий ряд звукозаписів — як духовних, так і світських композицій.

¹⁰ Додаток до Щоденника М. Антоновича, 16 с.

Перша платівка на 64 оберти вміщала два твори: «Вірую» та «Іже Херувими». Пізніше були платівки на 33 оберти, куди входило близько двадцяти творів. Були записані як окремі твори, так і ціла Літургія.

Слухаючи хор, можна відзначити, що хористи дуже добре співають українською мовою, часто зі своєрідним галицьким акцентом і дяківською вимовою, характерною для Галичини передвоєнного часу.

Мирослав Антонович диригував «Візантійським хором» понад 40 років. За цей час він листувався із багатьма видатними людьми свого часу, серед яких був і глава Української Греко-Католицької Церкви патріарх Йосип Сліпий.

Після виходу на пенсію М. Антонович організував інший хор в Утрехті під назвою «Лисенко», на цей раз уже мішаний. Із цим хором він працює за тим же принципом. Основою є українська церковна музика. Проводяться кількаразові на тиждень проби, індивідуальні уроки вокалу. 21 жовтня 2000 року хор «Лисенко» на чолі з М. Антоновичем мав виступи в Україні (Київ, Львів, Івано-Франківськ).

Розглядаючи діяльність «Візантійського хору» М. Антоновича, можна сказати, що своєю діяльністю хор свідчив перед світом про факт існування нашої Церкви, віри, обряду, українського народу. Тим самим показували цілому світу, що наша Церква продовжувала жити, незважаючи на важкі для неї часи.

М. Антонович упродовж піввіку плідно працює як музикознавець. Особливо цінним у науковому доробку є те, що головну увагу він приділив найменш знайомим і забутим сторінкам української церковно-музичної минувшини: гимнографії (одноголосний церковний спів), партесному багатоголосному співу, давній українській музиці в цілому. Важливе місце у музикознавчому доробку М. Антоновича займає популяризація української музики на Заході, йому вдалося опублікувати статті про українську музику у голландській, бельгійській та 16-томній музичній енциклопедії MGG.

Творча і наукова діяльність великого Маестро була гідно оцінена на Заході. 1976 року він отримав королівську відзнаку в Голландії — золоту медаль та офіцерський титул лицарського ордену Оранс Насау Міжнародної музичної організації в Кембріджі. Він є членом Міжнародної організації музикознавців та національної музикознавчої спілки Голландії. У 1997 він отримав звання Заслуженого артиста України.

Прекрасна зовнішня постава Мирослава Антоновича добре відображає його внутрішній духовний світ. Його вміння славити Бога через церковний спів, а також висловлювати свою любов до рідного краю через українські народні пісні є особливо яскравим. Мабуть, таким його збрала Муза.

ДИСКОГРАФІЯ «ВІЗАНТІЙСЬКОГО ХОРУ»*

Грамплатівки

1. UTRECHTS BYZANTIJSNS KOOR, Liturgische gezangen volgens Byzantijns-Slavische ritus en volksliederen uit de Oekraïne, dirigent dr. Myroslaw Antonowycz.

Dureco Benelux, 2 I 81. 011/12.

Liturgische gezangen.

Сторона 1.

А. Гнатишин (обр.). Ектенія.

Милість мира. Київський напів.

Д. Бортнянський Іже Херувими.

Вірую. Традиційне.

Єдин Свят. Київський напів.

А. Гнатишин (обр.). Блажен муж.

Сторона 2.

Благообразний Йосиф. Київський напів.

К. Стеценко. Хвалить імя Господне.

Вечірня. Київський напів.

О. Новохацький. Отче наш.

Анонім 17 ст. Божественний гром.

Folkloristische liederen.

Сторона 3.

О. Кошиць (обр.). Гей на горі.

М. Лисенко (обр.). Ой пуцу я.

Д. Січинський (обр.). Ревуха.

І. Недільський. У дві пари.

М. Гайворонський. Ой, нагнувся.

М. Вербицький, обр. М. Антоновича. Національний гімн України

Ще не вмерла Україна.

Сторона 4.

М. Леонтович (обр.). Ой зішла зоря.

М. Антонович (обр.). І шумить.

На городі верба. Українська народна пісня.

М. Антонович (обр.). Думи мої.

Д. Котко (обр.). Серенада.

М. Антонович (обр.). Од Києва до Лубен.

* Дискографію de visu уклала студентка Львівської консерваторії Оксана Степан.

2. UTRECHTS BYZANTIJS KOOR, Koorklanken uit de Oekraïne, dirigent dr. Myroslaw Antonowycz.

Dureco Benelux, 66064.

Сторона 1.

І. Сіямо Карпати.

І. Вовк (обр.). На базарі.

Д. Січинський., обр. М. Антоновича. Дума про Нечая.

А. Гнатишин (обр.). Чорнявая молодичка.

М. Леонтович. Гаю, гаю, зелен розмаю.

О. Кошиць (обр.). Заповіт.

Музика невідомого автора. Повій, вітре.

М. Леонтович. За річкою.

Сторона 2.

М. Лисенко. Боже великий.

О. Кошиць. Святий Боже.

Д. Котко, обр. М. Антоновича. Лірники.

М. Антонович (обр.). О Тебі радується.

М. Копко. Де срібнолентий Сян пливе.

М. Антонович (обр.). Мав я раз дівчиноньку.

3. UTRECHTS BYZANTIJS KOOR, Oekraïnse Liturgische gezangen en volksliederen, dirigent dr. Myroslaw Antonowycz.

Dureco, 333. 154.

Сторона 1.

Д. Бортнянський. Буди ім'я Господнє.

Ектенія. Київський напів.

Милость мира. Свят. Київський напів.

Д. Бортнянський. Іже Херувими.

А. Гнатишин. Отче наш. Київський напів.

Єдин Свят. Київський напів.

Сторона 2.

М. Гнатишин. Коломийки.

Б. Лятошинський (обр.). Ой, летіла горлиця.

М. Гайвороновський. Ой, нагнувся дуб високий.

Д. Котко (обр.). Через поле.

П. Ніщинський. Закувала та сива зозуля.

О. Кошиць. Гей, у лісі, лісі. Українська народна пісня.

Гей, на горі там жінці жнуть. Українська народна пісня (обр.).

4. UTRECHTS BYZANTIJS KOOR, Folkloristische Zang uit de Oekraïne, dirigent dr. Myroslaw Antonowycz.

Dureco Benelux, 77. 003.

Сторона 1.

А. Кос-Анатольський. Гей, браття опришки.

О. Нижанківський. Гуляли.

І. Сіямо. Карпати.

І. Вовк (обр.). На базарі.

Д. Січинський. Дума про Нечая.

А. Гнатишин (обр.). Чорнявая молодичка.

Сторона 2.

М. Леонтович. Гаю, гаю, зелен розмаю.

О. Кошиць (обр.). Заповіт.

І. Вовк. Тихо над річкою.

Музика невідомого автора. Повій, вітре.

П. Ніщинський. Закувала та сива зозуля.

5. HET UTRECHTS BYZANTIJS KOOR, Gezangen uit de Liturgie van de H. Johannes Chrysostomos volgens de Byzantijns-Slavische Ritus, dirigent dr. Myroslaw Antonowycz.

Dureco TE DEUM, 131. 012.

Ектенія. 1-й антифон. Традиційний напів.

Д. Бортнянський. Слава. Єдинородний.

Святий Боже. Київський напів.

Прокимен. Київський напів.

Читання Апостола і Аллилуя. Київський напів.

Ектенія. Традиційний напів.

Мала ектенія — перед Євангелієм.

Д. Бортнянський. Іже херувими.

А. Архангельський. Милость мира.

А. Гнатишин (обр.). Отче наш.

М. Вербицький. Єдин Свят.

Н. Потулов (обр.). Хваліте Господа.

Д. Бортнянський. Многая літа.

6. HET UTRECHTS BYZANTIJS KOOR, o. l. v. dr. Myroslaw Antonowycz.

Te Deum, 88. 017.

Вірую.

Д. Бортнянський. Іже Херувими.

7. UTRECHTS BYZANTIJS KOOR, dirigent dr. Myroslaw Antonowycz.

Gip, 44. 014.

Сторона 1.

О. Роздольський (обр.). Панахида.

Воскрес Ісус от гроба.

Сторона 2.

Благообразний Іосиф, тропар.

3. Лисько (обр.). Тропарі воскресні: глас 1 (Камене запечатано), глас 2 (Єгда снишел), глас 3 (Да веселятся), глас 4 (Світлую).

Плотію уснув.

Ангел вопіяше, з органом.

О. Кошиць (обр.). Аلیلія. Тропар, глас 8.

8. UTRECHTS BYZANTIJS KOOR, Kerstmis in de Oekraïne dirigent dr. Myroslaw Antonowycz.

Omega, 333. 198.

Сторона 1.

І. Купчинський (обр.). Не плач, Рахиле.

О. Нижанківський (обр.). Бог предвічний.

К. Стеценко (обр.). У полі-полі.

К. Стеценко (обр.). Нова радість стала.

К. Стеценко (обр.). Щедрий вечір.

К. Стеценко (обр.). Ой, видить Бог.

Сторона 2.

Анонім 17 століття. Ликуйте ангели всі.

К. Стеценко (обр.). Ой, там за горою.

М. Антонович (обр.). Нині Адама.

М. Антонович (обр.). Небо і земля.

К. Стеценко (обр.). Днесь поюще.

К. Стеценко (обр.). Добрий вечір тобі.

9. NET UTRECHTS BYZANTIJS KOOR, Koorklanken uit de Oekraïne, o. l. v. dr. Myroslaw Antonowycz.

Te Deum, 99. 019.

Сторона 1.

Услиши Господи. Традиційне.

3. Лисько. Тропар. Традиційний напів.

Благих моці. Традиційне.

О. Нижанківський. Золоті зорі.

Вірую. Традиційне.

Сторона 2.

К. Стеценко. Ой, видів Бог.

І. Купчинський. Рахиль.

К. Стеценко. Нова радість стала.

К. Стеценко. Добрий вечір тобі.

О. Нижанківський. Бог предвічний.

10. NET UTRECHTS BYZANTIJS KOOR, Oekraïnse volksliederen, o. l. v. dr. Myroslaw Antonowycz.

Omega, 333. 011.

Сторона 1.

Леонтович М. (обр.). Ой зішла зоря.

Антонович М. (обр.). І шумить.

Антонович М. (обр.). Од Києва.

Січинський Д. (обр.). Ревуха.

Людкевич С. (обр.). Ой, морозе.

М. Вербицький, обр. М. Антоновича. Національний гімн України

Ще не вмерла Україна.

Сторона 2.

М. Лисенко (обр.). Ой, пущу я.

О. Кошиць (обр.). Журавлі.

На городі верба. Українська народна пісня.

М. Антонович (обр.). Думи мої.

Д. Котко, обр. Г. Давидовського. Серенада.

11. UTRECHTS BYZANTIJS KOOR, Klanken uit de Oekraïne, dir. dr. Myroslaw Antonowycz.

Omega, 555. 031.

Сторона 1.

О. Кошиць. Святий Боже.

Д. Котко. Лірники.

М. Антонович (обр.). О Тебі радується.

А. Гнатишин. Ізбави от бід.

М. Лисенко. Боже великий.

Сторона 2.

М. Антонович (обр.). Мав я раз дівчиноньку.

М. Копко. Де срібнолентий Сян пливе.

І. Воробкевич. Над Прутом у лузі.

А. Гнатишин. Коломийки.

М. Лисенко (обр.). Та забілили сніги.

М. Леонтович (обр.). За річкою.

12. UTRECHTS BYZANTIJS KOOR, Koorklanken uit de Oekraïne, o. l. v. dr. Myroslaw Antonowycz.

Dureco Benelux, 88. 119.

Сторона 1.

А. Гнатишин. Ізбави од бід.

А. Ведель. Покаяння отверзи ми.

Д. Бортнянський, обр. А. Гнатишина. Під твою милость.

Д. Бортнянський. Псалом.

Сторона 2.

А. Гнатишин (обр.). Засумуй, трембіго.

А. Гнатишин (обр.). Козак коня напував.

К. Стеценко, обр. І. Вовка. Вечірня пісня.

С. Людкевич (обр.). Широкий лан.

А. Гнатишин. Ой дівчино.

К. Стеценко, обр. Д. Котка. Могила.

А. Гнатишин. Садок вишневий.

13. Візантійський Хор, Утрехт – Голляндія, диригент д-р. Мирослав Антонович, Воскресна Утреня.

Arka Records, 837.

Сторона 1.

Воскрес Ісус от гроба. Стихира, глас 6.

С. Людкевич (обр.). Христос воскрес.

С. Людкевич (обр.). Да воскреснет Бог, стихира.

Воскресенія день. Канон Пасхи, ірмоси, глас 1.

Воскресеніє Христово, по ікосі.

Сторона 2.

Плотію уснув, світилен самогласний.

Пасха священная, стихира, глас 5.

Христос воскрес.

Христос анесте, грецький напів.

14. Візантійський Хор. Наші коляди і щедрівки, Утрехт (Голландія), диригент д-р. Мирослав Антонович.

Arka Records, 841.

Сторона 1.

О. Нижанківський (обр.). Бог предвічний.

К. Стеценко (обр.). Нова радість стала.

К. Стеценко (обр.). Іде зірда чудна.

К. Стеценко (обр.). Щедрий вечір, добрий вечір.

К. Стеценко (обр.). Ой, видить Бог.

Т. Купчинський (обр.). Не плач, Рахиле.

Сторона 2.

Д. Котко, обр. Г. Концевича. Дзвони.

К. Стеценко (обр.). Добрий вечір тобі.

К. Стеценко (обр.). В полі, полі плужок оре.

К. Стеценко (обр.). Ой, сивая тая зозуленька.

К. Стеценко(обр.). Ой, там за горою.

К. Стеценко. Днесь поюще.

Д. Бортнянський. Іже Херувими.

Компакт-диски

15. HET UTRECHTS BYZANTIJSNS KOOR, de Liturgie van de H. Johannes Chrysostomus, O. L. V. Myroslaw Antonowycz, priester: A. Ostheim-Dzerowycz, diaken: P. Kohut.

Dureco, 1151112.

Велика ектенія.

Д. Бортнянський. Слава. Єдинородний Сине.

У царстві Твоім, вхідне.

3. Лисько (обр.), воскресний тропар гласу 1 *Камене запечатано.*

Галицький напів.

Святий Боже. Київський напів, традиційне.

Буди Господи. Київський напів, глас 1.

Прокимен. Апостол. Євангеліє.

М. Антонович. Ектенія потрійна.

Д. Бортнянський. Іже Херувими.

Вірую.

О. Кошиць. Милость мира.

А. Гнатишин (обр.). Отче наш. Київський напів.

Н. Потулов (обр.). Хваліте Господа. Київський напів.

Ми виділи світло істинне.

М. Вербицький. Будь імя Господне.

16. 20-jarig Jubileumsconcert van het UTRECHTS BYZANTIJSNS KOOR met het UTRECHTS Orcest o. l. v. Myroslaw Antonowycz, februari 1972, in het voormalige Tivoli te Utrecht.

Princo corporation, 650 MB.

М. Лисенко Тарас Бульба (фрагмент).

С. Людкевич. Каменярі.

М. Антонович. Пролог.

17. UTRECHTS BYZANTIJSNS KOOR, Oekraïne Liturgische gezangen en volksliederen, dirigent dr. Myroslaw Antonowycz, Koch Store Master.

KDD 890. 510.

Воскресіння Твоє Христе Спасе. Київський напів.

Канон Пасхи. Галицький напів.

Хвалитні на Пасху. Галицький напів.

Христос Анесте. Грецький напів.
 Вірую. Традиційне.
 Не плач, Рахиле, кант.
 М. Антонович (обр.). О Тебі радується.
 Вірую. Традиційне.
 Восрес Ісус із гробу, тропар, глас 6.
 І шумить, і гуде. Українська народна пісня.
 Од Києва до Лубен. Українська народна пісня.
 М. Вербицький, обр. М. Антоновича. Національний гімн України
Ще не вмерла Україна.
 Думи мої, думи мої. Слова Т. Шевченка.
 Видів Бог.

Аудіокасета

18. HET UTRECHTS BYZANTIJS KOOR, Koorklanken uit de Oekraïne, o. l. v. dr. Myroslaw Antonowycz.
 Duraco, 1153084.
 Сторона 1. Духовні твори.
 М. Антонович (обр.). О Тебі радується.
 Д. Котко (обр.). Через поле.
 Д. Котко (обр.). Лірники.
 Вечірня. Традиційна мелодія.
 А. Гнатишин. Воздайте славу Господеві. (Присвячено 1000-літтю хрещення України-Руси).
 З нами Бог. Традиційна мелодія.
 Б. Новохацький. Отче наш.
 Сторона 2. Народні пісні.
 А. Гнатишин (обр.). Коломийки.
 М. Гайворонський. Ой, нагнувся дуб високий.
 М. Колесса (обр.). Пиймо друзі.
 На городі верба рясна. Українська народна пісня.
 І. Воробкевич. Над Прутом у лузі.
 М. Антонович (обр.). І шумить, і гуде.
 І. Вовк. Ой, на горі, на горі.

СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКОГО ЦЕРКОВНОГО СПІВУ

Під час конференції відбувся круглий стіл «Сучасний стан українського церковного співу», який зібрав як учасників конференції, так і зацікавлених практиків — регентів, церковних співців, викладачів, священників, студентів. Основна мета організаторів дискусії — обговорити, як налагодити церковно-музичну освіту, яка б мала забезпечити відповідний рівень літургійного співу в сучасній Українській Церкві. Додатковим стимулом в організації круглого столу було й те, що кафедра музичної україністики Львівської музичної академії розпочала підготовку до створення нової спеціалізації — теорія і практика церковного співу (регентське відділення). Забігаючи наперед, зауважимо, що влітку 2001 року відбувся перший набір на цю спеціалізацію, і сьогодні на першому курсі навчається 10 студентів. Тож практичні результати круглого столу цілком очевидні.

Матеріали дискусії доповнені передруком матеріалів, які оцінюють стан церковного співу, формулюють конкретні завдання і програми розбудови церковно-музичної освіти і розвитку церковних хорів. Це стаття Станіслава Людкевича з 1921 року, Соборовий декрет про церковний спів за підписом митрополита Андрея Шептицького з 1941 року та матеріали II Ватиканського Собору.

Матеріали дискусії є логічним продовженням об'єднання різнобічних зусиль для покращення стану в цій дуже важливій ділянці духовної культури українського народу. На порозі нового століття і нового тисячоліття одним з найважливіших чинників перетворення світу і людини, безсумнівно, може стати церковний спів.